HUOLTOVARMUUSKESKUS
FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPSCENTRALEN
NATIONAL EMERGENCY SUPPLY AGENCY

Eduskunnan Talousvaliokunta

LAUSUNTO
17.11.2022

Viite: KAA 2/2021 vp Lakialoite turpeen energiakäytön lopettamiseksi ja KAA 7/2021 vp Turve on luokiteltava uusiutuvaksi luonnonvaraksi

HUOLTOVARMUUSKESKUKSEN LAUSUNTO TURVETTA KOSKEVISTA KANSALAISALOITTEISTA

Huoltovarmuuskeskus (HVK) arvioi, että polttoturpeella on käyttömääräänsä suurempi merkitys energiahuoltovarmuuden turvaamisessa. Turve on kotimainen luonnonvaramme, jolla on myös poikkeuksellisen hyvät varastointiominaisuudet ja joka voi tarvittaessa korvata korvata toista kotimaista polttoainettamme puuta sekä tukee puun palamisominaisuuksia. Turpeen rooli huoltovarmuuspolttoaineena on tärkeä (kts. liite *”TURVE TURVAA MAAMME HUOLTOVARMUUTTA”*, 17.5.2019).

Tämän vuoksi HVK on kuluvan vuoden aikana perustanut maahamme historian ensimmäisen turpeen varmuusvaraston. Varmuusvaraston tavoitteen on sekä turvata hallittu siirtymä hiilineutraaliin yhteiskuntaan energiajärjestelmän suuressa murroksessa että turvata erityisesti lämpöhuolto Venäjän hyökkäyssodassa, joka on vakavalla tavalla vaarantanut energian riittävyyttä lähivuosien lämmityskausissa. Varmuusvarasto on tavoitteena ylläpitää vähintään vuodet 2022-2028.

Turpeen kieltolaki vaarantaisi vakavasti energiahuoltovarmuutemme. Samanaikainen kielto sekä kivihiilelle että turpeelle asettaisi vaakalaudalle energian riittävyyden maassamme, koska korvaavia vaihtoehtoja ei vielä ole tarpeeksi. Turpeen käyttöä ohjaa EU-laajuinen päästökauppa, jonka piiriin kuuluu valtaosa turpeen energiakäytöstä. Nähdäksemme ilmasto-ohjauksen vaikutus on niin mittava, että turpeen käyttö energialähteenä vähenee merkittävästi tai loppuu lähivuosina.

Turpeen julistaminen uusiutuvaksi luonnonvaraksi luonnollisesti parantaisi turpeen kilpailukykyä polttoainemarkkinoilla edellä mainitusta syystä antaen turpeelle edellytykset säilyä energiantuotannon polttoaineena ilman erityisiä huoltovarmuustoimenpiteitä. Päätös on alisteinen kansainvälisen ilmastopolitiikan sääntöjen noudattamiselle eikä HVK siten ota kantaa asiaan.

Kunnioittavasti

Pia Oesch
johtava varautumisasiantuntija
puh. 029 505 1028
s-posti: pia.oesch@nesa.fi

Liite: HVK:n kannanotto 17.5.2019

Energiahuolto-osasto ja
Voimatalouspoolin
Kotimaisten polttoaineiden jaosto

HUOLTOVARMUUSKESKUS
FÖRSÖRJNINGSBEREDSKAPSCENTRALEN
NATIONAL EMERGENCY SUPPLY AGENCY

17.5.2019

LIITE

TURVE TURVAA MAAMME HUOLTOVARMUUTTA

Turpeen ominaisuudet ovat ylivoimaiset maamme energiahuollon turvaajana. Polttoaineena se on kotimainen ja parantaa siten energiaomavaraisuuttamme. Lisäksi se on hyvin varastoitavaa. Energiaturpeen tuotanto varmistaa turpeen saatavuutta myös muilla huoltovarmuuskriittisillä aloilla, kuten ruoan tuotannossa ja maataloudessa.

Turpeen energiakäytön lisäverotus tai mahdollinen käyttökielto ohjaisivat sen käytön korvaamiseen puulla, mikä kasvattaisi entisestään energiahuollon riskejä voimakkaasti muuttuvassa energiajärjestelmässä. Puu korvaa lähivuosikymmenellä kivihiilen ja merkittävissä määrin öljyä. Energiapuun saatavuus kestävästi on lähivuosikymmenien haaste, jota turpeen käyttö huoltovarmuuden turvaamiseksi lieventäisi. Turpeen käytön salliminen kaukolämmön ja sähkön tuotannossa varmistaisi edelleen energiahuollon nojaamisen kotimaiseen vaihtoehtoon ja toimivan turvetuotannon arvoketjun, mikä tarvittaessa vastaa mahdollisen kriisitilanteen tarpeeseen.

Mahdollinen turvekielto iskisi pahiten sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksiin

Valtaosa turpeen käytöstä tapahtuu lämmön ja sähkön yhteistuotantolaitoksissa (CHP), jotka ovat aivan keskeisiä voimahuollon turvaajia erityisesti talvikaudella. Talven sähkönkulutuksen huipussa yhteistuotanto vastaa yli 40 % maamme sähköntuotannosta. Tuore **Valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista(1048/2018)** linjaa: *”Yhdistetyn sähkön ja lämmöntuotannon toimintaedellytyksiä kehitettäessä huomioidaan sen merkitys sekä sähkön että kaukolämmön huoltovarmuuden kannalta”.* Olisi linjauksen vastaista kieltää turpeen käyttö näillä voimalaitoksilla.

Kaikkiaan turpeen energiakäyttö on asettunut noin 15 terawattituntiin (TWh) vuositasolla, mikä on keskimäärin 4,5 % maamme energian kokonaiskulutuksesta. Turpeen energiakäytöstä noin kolmannes tapahtuu teollisuudessa. Loput noin 2/3 käytetään kaukolämpöä tuottavissa laitoksissa, joissa polttoaineen käytön hyötysuhde on hyvin korkea.

Huoltovarmuuskeskuksen Pöyry Management Consultingilla teettämä selvitys ”Huoltovarmuus energiamurroksessa” arvioi turpeen käytön ajautuvan puoleen tai kolmannekseen nykytasosta päästökaupan ja vallitsevan vero-ohjauksen toimesta. Minimitaso toimitus- ja huoltovarmuuden turvaamiseksi tarkoittaa noin 5 TWh:n käyttöä, joten mahdolliset uudet ohjauskeinot voivat vaarantaa huoltovarmuudelle kriittisen minimin. On myös tärkeää huomata, että huoltovarmuudelle kriittisellä minimitasolla turpeesta aiheutuu enää 2 milj. tonnin hiilidioksidipäästöt nykyisen 6 milj. tonnin sijaan, ja niistäkin valtaosa on päästökaupan piirissä.

Turve parantaa puun energiakäytön huoltovarmuutta

Turpeen ominaisuudet parantavat puun puhdasta palamista ja pitävät siten polttokattilat ehjinä. Pitkällä aikavälillä uudet lämpö- ja voimalaitosinvestoinnit on mahdollista toteuttaa siten, että turpeen tekninen välttämättömyys väistyy, mutta puun riittävyyden ollessa pullonkaula, turve turvaa polttoaineen saantia ja siten energiahuoltoa. Myös lainsäädäntömme (321/2007) takaa erilliset turpeen turvavarastot.

Turpeen energiatiheys on puuta parempi, mikä tarkoittaa, että sen kuljettamiseksi tarvitaan vähemmän kalustoa ja hankinta-alue voi olla kustannustehokkaasti laajempi. Puuta polttavien kaukolämpö- ja voimalaitoksien polttoaineensyöttöjärjestelmät pystyvät käsittelemään myös turvetta, kun muut varapolttoainevaihtoehdot (kivihiili ja öljy) vaativat oman tekniikkansa sekä kuljetusjärjestelmänsä ja -kalustonsa.

Energiahuollon riskit kasvavat puun voimakkaan kysynnän myötä

Metsäteollisuuden puun hankinta on jatkunut korkealla tasolla, ja raakapuun kysyntä on voimakasta. Ainespuun ohjautuminen jalostukseen on turvattava, minkä merkitys kasvaa uusien investointien myötä mm. Äänekoski, Kymi, Kaukas ja Kemi. Teollisuuden sivuvirrat (mm. puru ja kuori) jalostetaan eneneviltä osilta, mikä vähentää niiden käyttöä kaukolämmön ja sähkön tuotannossa. Energiapuusta on jo tänä päivänä paikoin merkittäviä saatavuusongelmia, etenkin Etelä-Suomessa. Saanti on herkkä arvoketjun toimivuudelle ja sääoloille, jotka vaikuttavat toimitetun polttoaineen laatuun. Lisäksi saatavuuden varmistamiseksi puun tuontimäärä ulkomailta kasvaa jo nykykehityksellä. Nämä seikat lisäävät energiahuollon riskejä varsinkin Etelä-Suomen kasvavilla kaupunkiseuduilla.

Fossiilisten tuontipolttoaineiden varastointi on tänä päivänä maamme keskeinen keino ylläpitää energiahuollon varmuutta. Energiahuollon on elettävä ajassa, ja Huoltovarmuuskeskus tekeekin aktiivista työtä keinovalikoiman kehittämiseksi vastaamaan uutta hiilineutraalia energia-aikakautta. Puun varastointi ei ole pitkällä aikavälillä mahdollista, minkä vuoksi näyttää, että kevyt polttoöljy olisi ainut mahdollinen huoltovarmuuspolttoaine, jos energiaturve poistetaan keinovalikoimasta ennen aikojaan. Investoinnit kevyttä polttoöljyä hyödyntävään tekniikkaan näkyisivät maamme energiajärjestelmässä pitkään.

Huoltovarmuuden kannalta kriittinen turvetuotannon osaaminen ja toimiva tuotantoketju voidaan säilyttää edellä kuvatulla tuotannon minimitasolla ja sen vaatimalla kotimaisella tuotanto- ja henkilökapasiteetilla. Kerran menetettyä arvoketjua ei saada kriisitilanteessa ajettua ylös tarvittavalla nopeudella.

Yhteenveto

Huoltovarmuuskeskuksen näkemyksen mukaan turpeen on säilytettävä nykyinen roolinsa energiantuotannon polttoainevalikoimassa. Turpeen käyttö vähenee olemassa olevin ohjauskeinoin huoltovarmuuden turvaavaan minimitasoon. Energiajärjestelmämme ollessa suuressa muutoksessa turpeen ennenaikainen kieltäminen lisäisi tarpeettomasti maamme energiahuollon riskejä ja aiheuttaisi pitkäikäisiä pakkoinvestointeja kevyttä polttoöljyä hyödyntäviin huoltovarmuusratkaisuihin.